

Proizvodnja, zarade, ekologija, alternativna goriva

O ostvarenoj proizvodnji, koja je tokom 2018. godine u TITAN Cementari Kosjerić iznosila preko 600.000 tona cementa, što je više nego lane, o finansijskom rezultatu, zaradama zaposlenih, odnosu sa lokalnom zajednicom, ekologiji i mogućnostima korišćenja alternativnih goriva, ali i o planovima za budućnost, govorio je Miroslav Gligorijević, generalni direktor TITAN Cementare Kosjerić – u novinarskom intervjuu za „Vesti” (izdanje od 28. decembra 2018. godine, „Vesti i radio”, Užice).

Kakva je bila protekla godina za TITAN Cementaru Kosjerić?

- Ova godina je bila zaista puna izazova za nas – na početku godine smo imali relativno dug zastoj peći kako bismo završili kapitalni remont, što je donekle skratilo vreme raspoloživo za rad i poremetilo naše planove proizvodnje. Kasnije, tokom godine, smo imali i problema sa poplavom u julu, ali smo ipak uspeli da odgovorimo zahtevima tržišta i da proizvedemo i kupcima isporučimo preko 600 hiljada tona cementa. Na ruku nam je išao rast tržišta u Beogradu, kao i ubrzana dinamika radova na aktivnim sekcijama autoputa Bar-Boljare. Ipak, kako smo u 2018. godini bili izloženi ogromnom rastu cena energije, finansijski rezultati će ostati na nivou prethodne godine, bez obzira na ostvareni rast fizičkog obima poslovanja. Raduje nas što nam efikasnost u poslovanju omogućuje da neprestano poboljšavamo položaj naših zaposlenih, kroz unapređenje uslova rada, ali i zarade, koje su daleko iznad proseka okruženja, zatim što smo u mogućnosti da pomažemo zdrave inicijative u lokalnoj zajednici i što i dalje možemo da ulažemo u projekte zaštite životne sredine.

U isto vreme, plaši nas to što je, u okviru Srbije, Beograd jedini region u kome se beleži značajan rast potrošnje cementa, uz mali porast potrošnje u Vojvodini (prvenstveno u Novom Sadu). Najveći rizik za naše poslovanje predstavlja to što smo zbog opstrukcije lokalnih vlasti onemogućeni da dalje smanjujemo troškove proizvodnje i držimo korak sa konkurencijom.

Koliko zaposlenih ima Cementara u Kosjeriću danas i koliko je radnih mesta ugašeno posle privatizacije 2002. godine?

- Cementara danas ima oko 200 zaposlenih, pre privatizacije ih je bilo preko 600. Međutim, kada poredimo ove brojke, treba da imamo u vidu nekoliko činjenica koje, na prvi pogled, nisu vidljive. Broj zaposlenih pre privatizacije obuhvatao je i skoro 100 zaposlenih u takozvanim „dodatnim aktivnostima” (ugostiteljstvo, turizam, trgovina), koji, iskreno rečeno, nikada nisu ni trebali biti u okviru Cementare. Imovina vezana za ove delatnosti je bez naknade prenetu Opštini, a pitanje zaposlenih je rešeno u okviru socijalnog programa koji je finansirala Cementara.

Jedan broj pomenutih zaposlenih i danas radi u tim objektima, sa novim vlasnicima. Takođe, oko 70 zaposlenih je radilo u našem sektoru transporta, koji je ugašen, i taj deo aktivnosti je prepušten ugovaračima, koji su, najvećim delom, opet iz lokalne zajednice. Osim toga, modernizacijom pogona, a u te svrhe je uloženo oko 64 miliona evra, unapređeni su procesi, ali je pri tome neizbežno došlo do ukidanja određenih radnih mesta – tipičan primer je pogon pakovanja i utovara pakovanog cementa, gde je nekada radilo oko 70 zaposlenih, na veoma teškim poslovima, dok danas radi svega 11 zaposlenih, na poslovima koji su neuporedivo lakši i bezbedniji za zdravlje zaposlenih.

Bolja slika našeg značaja za kreiranje radnih mesta dobija se kada na naših 200 direktno zaposlenih dodamo i broj indirektno zaposlenih – na osnovu ukupnog godišnjeg broja sati rada koji su ostvarili naši ugovarači u 2017. godini, kreirano je preko 200 dodatnih radnih mesta sa punim godišnjim fondom sati, što ukupan broj radnih mesta vezanih za *Cementaru* podiže na preko 400.

Međutim, broj radnih mesta nije sam po sebi dovoljan podatak, moramo pogledati i njihov kvalitet. Svako radno mesto u *Cementari* podrazumeva bezbedne uslove za rad, mogućnost za učenje i razvoj, kao i zaradu daleko iznad proseka okruženja. Ovo su elementi koji bi trebalo da se podrazumevaju za sva radna mesta u Srbiji, ali u našoj svakodnevnicu to, nažalost, nije slučaj.

Dalje, radna mesta u *Cementari* osiguravaju pune poreske prihode i državi i lokalnom budžetu, kao i prihode po osnovu koncesionih naknada i ekoloških taksi. U 2017. godini, lokalni budžetski prihodi, po osnovu poreza na zarade od 217 zaposlenih *Cementare*, iznosili su 24 miliona dinara. Prema javno objavljenim finansijskim izveštajima za 2017. godinu, sledeća četiri najveća privatna poslodavca u Kosjeriću, koji su zapošljavali 286 radnika, po osnovu poreza na zarade, uplatili su lokalnom budžetu svega 9,4 miliona dinara, dakle, po radniku tri puta manje.

O svemu ovome treba da razmišljaju i lokalni vlastodršci kada kažu „koga briga za *Cementaru*, to je svega 200 zaposlenih“, ali i predstavnici Vlade kada obilaze mala i srednja preduzeća – lepo je davati podršku lokalnim firmama u razvoju, ali ta podrška ne treba da bude gledanje kroz prste po pitanju poreza.

Podaci o porezima se jasno vide u izveštajima, samo neko treba da ih pogleda i da prilikom posete upita vlasnika – „možete li, ipak, da malo više novca isplatite preko računa, a manje na crno“.

Pomenuli ste ekološke takse. Primenjujući načelo „zagađivač plaća“, zar nije logično da *Cementara* plaća i veće ekološke takse?

- U potpunosti podržavamo sve propisane instrumente kojima se obezbeđuje visok stepen zaštite životne sredine i svesni smo svojih obaveza i odgovornosti u ovoj oblasti, međutim, načelo „zagađivač plaća“ se kod nas koristi da se zdravoj i profitabilnoj industriji nametne harač, tobože za unapređenje životne sredine. Zagađivači najpre treba da preduzmu mere ka smanjenju svog uticaja na životnu sredinu, a zatim da budu oporezovani prema stvarnom uticaju koji imaju na stanje životne sredine. Državne takse za zagađenje se tako i obračunavaju – mi plaćamo propisane takse za svaki kilogram neželjenih materija koji ispuštamo u okolinu.

Stalnim ulaganjem u zaštitu životne sredine – od 2002. smo uložili preko 16 miliona evra – mi smanjujemo naš uticaj i time smanjujemo i državne ekološke takse. Naše emisije prašine su oko 25 puta manje od zakonom dozvoljenih granica, što znači da ćemo mi tek negde 2043. godine (za 25 godina) godina izvršiti uticaj na životnu sredinu u obimu koji nam je zakon dozvolio samo za ovu godinu. Paradoks je da pored ove državne takse, od koje se 40 posto prihoda vraća Opštini, mi dodatno plaćamo lokalnu ekološku taksu, što znači da smo po istom osnovu oporezovani dva puta.

Dodatna nelogičnost je da se lokalna ekološka taksa zaračunava kao procenat od prihoda, tako da nema nikakve veze sa našim stvarnim uticajem na životnu sredinu – koliko god novca da ulažemo i koliko god da smanjujemo naš uticaj na životnu sredinu, naša lokalna ekološka taksa će zavisiti isključivo od naših prihoda. Kako bismo čitaocima približili situaciju o kojoj govorimo, dobro je napomenuti da iznos pomenute lokalne ekološke takse, koju je *Cementara* isplatila opštini Kosjerić, od 2002. godine do danas, prevazilazi 3 miliona evra. Na sve to, ni mi kao platilac, ni naši zaposleni, kao uostalom ni građani Kosjerića, nemamo nikakvu informaciju o tome kako se ova sredstva troše, odnosno kakvo su nam to „unapređenje životne sredine“ osigurala lokalne vlasti prikupljanjem ove takse.

Bez obzira što tvrdite da ste značajno smanjili uticaj na životnu sredinu, krajem 2017. i početkom 2018. godine Cementara i Kosjerić su bili česta tema u medijima i socijalnim mrežama, baš po osnovu lošeg stanja životne sredine i zagađenja vazduha. Kako komentarišete te događaje?

- Od oktobra 2017. TITAN Cementara Kosjerić se našla na udaru veoma agresivne kampanje koja je imala za cilj da kod naših sugrađana izazove strah i osećaj ugroženosti od strane Cementare. Igrajući na kartu straha od uticaja na zdravlje, ta kampanja je u prvom momentu i bila uspešna, bez obzira što se zasnivala ili na jednostranom i netačnom predstavljanju podataka, ili na potpunom nedostatku validnih podataka koji bi potkrepili optužbe koje su iznošene. Pošto je to bila kampanja koja se nije zasnivala na argumentima, već je pobeđivao glasnjiji i bezobzirniji, u toj fazi objektivni podaci i stvarna slika nisu mogli naći put do naših sugrađana. Na svu sreću, Agencija za zaštitu životne sredine je krajem 2017. godine postavila mobilnu stanicu za kontrolu kvaliteta vazduha u Kosjeriću. Kako su pokazatelji kvaliteta vazduha bili veoma loši, odijum

da uvažavaju ove argumente, nažalost sličan stav je zauzelo i aktuelno opštinsko rukovodstvo, i pritisci na nas su postajali sve jači i jači. Sa pritiskom na Cementaru, prešlo se i na pretnje našim zaposlenima. Na uznemiravanje javnosti kroz iznošenje netačnih i neproverenih činjenica nije reagovao niko od ljudi čiji je posao da to rade.

Rekao bih da su merenja koje obavlja Agencija za zaštitu životne sredine došla u pravi čas i najpre pokazala da zagađenje vazduha u Kosjeriću postoji i kada Cementara ne radi (tokom 2018. godine je to bio januar i prvi deo februara), da se zagađenje smanjuje kako grejna sezona odmiče i, na kraju, da su sa konačnim završetkom grejne sezone nestali problemi kvaliteta vazduha – od polovine aprila su parametri kvaliteta najpre vratili u propisane granice, a od maja do kraja septembra je vazduh u Kosjeriću bio odličnog kvaliteta i znatno bolji nego na drugim mernim mestima, bez obzira što je Cementara radila punim kapacitetom. Nažalost, sa početkom nove grejne sezone, vratili su se i problemi kvaliteta vazduha, a i ovih dana vazduh u Kosjeriću je najčešće u klasi „zagađen“ i „jako zagađen“. Kvalitet vazduha možemo meriti godinama i decenijama, ali ako u međuvremenu ne preduzmemo odgovarajuće mere, nažalost,

Kvalitet ambijentalnog vazduha u Kosjeriću tokom 2018. godine

(Podaci Agencije za zaštitu životne sredine)

javnosti je rastao, sve dok građani nisu uvideli da je kvalitet vazduha ostao loš i po zaustavljanju naših postrojenja zbog remonta. Mi smo zaustavili peć 6. januara 2018. godine i peć nije radila sve do 18. februara (42 dana), a u tom periodu kvalitet vazduha u Kosjeriću je bio van propisanih granica, tokom 29 dana. Ovi rezultati su potkrepili naše tvrdnje da rad Cementare nema značajan uticaj na kvalitet vazduha u Kosjeriću, već da su neefikasan sistem grejanja – veliki broj individualnih ložišta i malih kotlarnica – uz hladnu klimu i nepovoljan reljef, glavni izvori problema sa kvalitetom vazduha, kao što je to, uostalom, slučaj i u većini sličnih mesta u Srbiji. Mi nismo ove tvrdnje iznosili napamet, to su zaključci na osnovu merenja koja je Agencija za zaštitu životne sredine sprovodila od 2010. do 2013. godine. U svakoj od ove četiri godine primećuje se isti trend – kvalitet vazduha u Kosjeriću je kritičan tokom grejne sezone (tokom perioda kad Cementara uglavnom ne radi), a odličan tokom letnjih meseci, kada mi uglavnom radimo punim kapacitetom. Ljudi okupljeni oko kampanje protiv Cementare nisu bili spremni

ta merenja će biti jednako loša iz godine u godinu. Kao što sam već rekao, taksa „za unapređenje životne sredine“ do sada nije pomogla rešavanju ovog problema. Merenja koja vrši Agencija za zaštitu životne sredine su jasno i nedvosmisleno pokazala da Cementara nije izvor naših problema sa kvalitetom vazduha i čak su, takođe, jasno pokazala šta zaista jeste problem. Međutim, osim zagađenja od grejanja, Kosjerić je prethodne zime bio izložen i jednoj drugoj vrsti zagađenja, možda i opasnijoj – bili smo izloženi naletu neznanja, manipulacije i izazivanja straha radi sitnih interesa i lične promocije, bili smo izloženi pritiscima na svakoga ko se ne slaže sa ovakvom manipulacijom i, na kraju, pozivom na linč naših zaposlenih, a da za sve to vreme odgovorni, kojima je dužnost da ovakve pojave spreče, ne samo da nisu reagovali, nego su i podržavali stvari protiv kojih su obavezni da se bore. Postoji izreka koja kaže da čovek koji ima samo čekić neće umeti ništa drugo uradi, osim da ide oko i u svemu vidi ekser, odnosno priliku da udari tim čekićem. Izgleda da su u ovom slučaju čekići dospeli u pogrešne ruke.

Zašto izbegavate da pomenete alternativna goriva? Dozvola za korišćenje alternativnih goriva koju je Ministarstvo građevinarstva izdalo TCK u oktobru prošle godine, izazvala je burne reakcije u Kosjeriću i na kraju dovela do protesta u novembru 2017. godine?

- Korišćenje alternativnih goriva uvek otvara mnoga pitanja građana koji žive u okolini, i ozbiljan, argumentovan i stručan dijalog o svim aspektima vezanim za upotrebu ove vrste goriva je uvek neophodan pre početka njegovog korišćenja. Umesto argumentovanog dijaloga, u Kosjeriću smo krajem prošle godine imali kampanju koju sam već pomenuo. Sada, godinu dana kasnije, kada su merenja ponovo pokazala da nijedna optužba protiv nas nije opstala, mi planiramo da započnemo aktivniji i otvoreniji dijalog sa sugrađanima u vezi svih aspekata budućeg korišćenja alternativnih goriva u *Cementari*, kako bismo dokazali sugrađanima da korišćenje ove vrste goriva neće predstavljati rizik za zajednicu, niti će ugroziti odlične rezultate u zaštiti životne sredine koje sada postižemo. Sa druge strane, ovo unapređenje će omogućiti dugoročnu održivost proizvodnje cementa u Kosjeriću i sigurnost radnih mesta, koja sam već pomenuo.

Cementara je u sličnoj situaciji – pod pritiskom lokalnih vlasti i satelitskih „ekoloških“ organizacija – bila i 2005. godine, kada smo prelazili na korišćenje petrol-koksa kao energenta. Kao što smo tada pokazali da naši koraci ka racionalizaciji proizvodnje ne dovode do zagađenja i ugrožavanja okruženja, kao što smo ove godine nezavisnim merenjima pokazali da optužbe protiv nas ne stoje, tako ćemo i pokazati da je bezbedno korišćenje alternativnih goriva moguće i u *Cementari*, na isti način i pod istim uslovima kao i u stotinama sličnih fabrika širom Evrope.

Na osnovu čega tvrdite da korišćenje alternativnih goriva u *Cementari* u Kosjeriću neće ugroziti okruženje?

- Alternativna goriva u cementnoj industriji se uspešno koriste već dugi niz godina – čime su u praksi potvrđene mnogobrojne stručne analize koje su se bavile ovom temom. Ukratko, uslovi koji vladaju u cementnim pećima – pre svega, temperatura plamena od 2.000 °C i dugo vreme zadržavanja produkata sagorevanja na ovim visokim temperaturama – garantuju potpunu razgradnju organskih materija, čak i pre nego što ti produkti sagorevanja dođu do filtera.

To je i razlog zbog kog se alternativna goriva u razvijenim i ekološki osvešćenim društvima koriste već decenijama, bez štetnih posledica po okruženje. Naime, najviši procenti korišćenja alternativnih goriva u cementnoj industriji ostvaruju se u najrazvijenijim i ekološki najnaprednijim zemljama – na primer, oko 45% u Švedskoj, preko 50% u Švajcarskoj, dok se u nemačkoj cementnoj industriji ovaj procenat kreće oko 65%, a u Holandiji čak 85%. Možemo danima pričati o procesima koji se odvijaju u cementnim pećima, ali mislim da bi u razgovoru mogli da krenemo i od jednostavnijih argumenata – ova vrsta goriva se masovno koristi u većini evropskih država, postrojenja koja ih koriste imaju iste tehnologije i iste nivoe zaštite kao i naše postrojenje u Kosjeriću. Prema tome, ne postoji nijedan razlog zbog kog bi neko unapred osuđivao ili zabranjivao korišćenje ove vrste goriva. Zašto bi ovakva cementara, na primer u Austriji, mogla bezbedno da radi sa 100% alternativnih goriva, a da se u Kosjeriću naša namera korišćenja alternativnih goriva suočava sa opstrukcijom, i to od strane ljudi čiji je posao da brinu o unapređenju uslova poslovanja i razvoju lokalne zajednice?

Koji su planovi za budućnost?

- Naši planovi za budućnost su zasnovani na zaista dobroj osnovi koju imamo – na sadašnjem nivou proizvodnje. *Cementara* ima zalihe sirovinskih materijala za narednih 100 godina. Iskustva i znanja koja imamo, garantuju da ćemo moći da odgovorimo zahtevima tržišta i očekivanjima okruženja. Međutim, da bismo mogli da valorizujemo potencijale koji postoje, neophodan nam je pristup održivim izvorima energije, a to znači korišćenje alternativnih goriva.

Pravovremeni prelazak na novu vrstu goriva omogućio bi nam da planiramo dugoročno, očekujući rast investicija u okruženju i rast tražnje za našim proizvodima, samim tim i unapređenje poslovanja i mogućnosti podrške lokalnoj zajednici. U suprotnom, čeka nas sudbina firmi koje su u nekim periodima bile veoma jake, ali su se srušile kako kule od karata jer nisu na vreme uočile promene koje dolaze i, još važnije, nisu im se prilagodile. Imali smo prilike da u okruženju često budemo svedoci ovakvog neželjenog razvoja događaja, mi se nadamo da ćemo dobiti šansu da takav scenario izbegnemo.

„Pozorišni kutak” za scensku kreativnost dece u Sečoj Reci

Marina Lučić, i Danka Kovačević,
učiteljice u O.Š. „Mito Igumanović” Seča Reka

Pozorišnom predstavom „Moderna bajka”, izvedenom 21. januara 2019. godine, u prisustvu zvanica iz lokalne zajednice, školskih ustanova i TITAN Cementare Kosjerić, zvanično je obeleženo otvaranje „Pozorišnog kutka”, u preuređenoj staroj prostoriji škole u Sečoj Reci. Svečanost je označila i završetak radova, namenjenih stvaranju uslova za funkcionisanje male teatarske scene, predviđene jednim od pobjedničkih projekata u okviru prošlogodišnjeg Cementarinog konkursa „Za moj Kosjerić”.

Inicijator ove ideje i nosilac njene realizacije je „Udruženje učitelja Kosjerić”, koje se založilo da kolege i učenici u odeljenju Seča Reka dobiju lepo uređeno mesto sa adekvatnom pozorišnom binom, za prikazivanje dramskih komada i raznih prigodnih programa vezanih za obeležavanje značajnih datuma ili obradu nastavnih tema, što predstavlja jedini i pažnje vredan vid kulturnog dešavanja u selu. Iako pokazuju mnogo dara, energije i glumačkih sposobnosti, deca su u ovoj sredini svoje priredbe izvodila u improvizovanom, skućenom i nebezbednom prostoru, nadajući se primerenom ambijentu, u kome će korisno provoditi vreme, razvijati svoju kreativnost i svest o kulturi rado deliti sa publikom.

Pošto je, preko nagrađenog projekta, TCK prepoznala i finansijski podržala ovu potrebu, koja dugoročno donosi dobrobit deci, školi i meštanima, tim „Udruženja učitelja” je već od maja meseca započeo sprovođenje planiranih aktivnosti i okončao ih krajem godine.

Uz pomoć nastavnog osoblja i pomoćnih radnika, namenska prostorija je prvo raščišćena od nepotrebnih stvari, a zatim je, postupno, scenski kutak dobijao svoj željeni lik.

Delić atmosfere sa predstave koju su, u čast otvaranja „Pozorišnog kutka”, priredili učenici O.Š. „Mito Igumanović” u Sečoj Reci

Ugrađena je metalna konstrukcija i postavljena drvena podloga za binu, okrećeni zidovi su zablistali novim sjajem, nabavljeno je ozvučenje i prateća oprema, a zavese i materijali za kostime dočaravali su pravu pozorišnu atmosferu, u kojoj su sa zanimljivom predstavom đaci i učitelji srdačno dočekali prve goste. Nakon premijernog nastupa, zadovoljstvo i aplauzi u novouređenoj sali su potvrdili da je, zahvaljujući zalaganju učenika i njihovih pedagoga, uz Titanovu podršku, uspešno oživeo još jedan koristan projekat u lokalnoj sredini.

Ambicije „Udruženja učitelja” idu dalje, ka cilju da se za učenike područnih odeljenja organizuje smotra „Đurđevdanski dani dečijeg dramskog stvaralaštva”, koja bi svake godine okupljala sve veći broj učesnika i doprinela da škola u Sečoj Reci postane centar kulture i društvenog života u tom kraju.

Naše bebe

Momčilo Perišić, zaposleni na rudniku, dobio je ćerku Nedu

Slaviša Janković, zaposleni u mašinskom održavanju, dobio je ćerku Jelenu

Bezbednost najmlađih negujemo kao prioritetni društveni interes

Tanja Bosiljčić, specijalista za poreze

Poštujući *TITAN* vrednosti, i u 2018. godini, na naše veliko zadovoljstvo, uspešno smo realizovali „Bezbednosne radionice“ za decu IV razreda osnovnih škola sa teritorije opštine Kosjerić. Sedmi put zaredom, *TITAN Cementara Kosjerić* je nastavila tradiciju uspešne saradnje sa lokalnom zajednicom, sa zajedničkim interesom, a to je briga o bezbednosti najmlađih. I ovog puta, kao i svih prethodnih, nastojali smo da ostanemo dosledni u nameri da je naša obaveza da podižemo svest naših najmlađih sugrađana o značaju bezbednosti, kao prioritet svih prioriteta. Posebno ističemo svesrdnu podršku i zalaganje lokalne zajednice, koja je nesebično podržala zajedničke napore, da ovogodišnje „Bezbednosne radionice“ uspešno budu sprovedene. Naročitu zahvalnost dugujemo policijskim službenicima PS Kosjerić, vatrogascima Vatrogasne jedinice Kosjerić i doktorki iz Doma zdravlja u Kosjeriću, na uloženom naporu i prepoznatoj prilici da decu naučimo novim vrednostima.

U periodu od 8. do 25. oktobra 2018. godine, u „Bezbednosnim radionicama“ učestvovala su sva odeljenja IV razreda sa teritorije opštine Kosjerić, i to, pored O.Š. „Jordan Đukanović“ sa Varde, tri odeljenja O.Š. „Mito Igumanović“ iz Kosjerića i područna odeljenja u selima: Brajkovići, Drenovci, Paramun, Ražana, Seča Reka, Zarići, Mušići, Tubići i Radanovci. Oko devedesetoro dece pohađalo je predviđene programe i steklo nova znanja u oblasti bezbednosti. Naučila su deca, a verujem i da smo se mi odrasli učesnici ovih radionica podsetili, svih malih, a velikih stvari koje nam pomažu da živimo bezbedno.

Upoznavanje polaznika radionica sa vatrogasnom opremom

Nastavili smo sa prošlogodišnjom idejom da deci skrenemo pažnju na značaj prepoznavanja i sprečavanja vršnjačkog nasilja i pravilnog korišćenja interneta. Naravno, i teme bezbednosti u igri, na ekskurziji, u školi, a naročito bezbednosti na putu od kuće do škole, zauzele su naročito mesto i privukle, kao i uvek, veliku pažnju naših mališana. Ovde treba istaći, da su prisustvo policajaca i njihovi praktični primeri učesnika u saobraćaju, a naročito jako dobra konkretna pitanja, privukli veliku pažnju znatizeljnih osnovaca. Bilo je zadovoljstvo slušati njihove odgovore i učiti od njih.

Praktična vežba gašenja požara, i sposobnost vatrogasaca da održe pažnju, bili su priča sa sebe. Svaka radionica, a bilo ih je 5, pokazala je da su osnovci poznavali osnovne stvari i elemente u vezi sa nastankom požara, i da su njihovi primeri, svakodnevi, zaista neprocenjivi. Jer iz životnih primera se najbolje uči, a ovi naši mali veliki ljudi su nam upravo to pokazali.

Praktična vežba gašenja požara bila je jako zanimljiva mališanima

Ove godine smo otišli i korak dalje, pa smo u saradnji sa našom doktorkom, slobodno je mogu tako nazvati, imajući u vidu da neprekidno podržava naše radionice dugi niz godina, u toku radionica koje su održavane u prostorijama *TITAN Cementare Kosjerić*, imali i kratko predavanje u vezi sa značajem pravilne ishrane.

Ali, na nama kao društvu, je da skrenemo pažnju kako najmlađima, tako i nama starijima, o značaju zdrave ishrane i pravilnog načina ishrane, pre svega. Namera nam je da nam ova tema, svakako, bude jedan od prioriteta u budućnosti.

Poseta komandnom centru *TITAN Cementare Kosjerić* je zaokružila ovu našu priču, gde je na delu bila tema bezbednog rada u *TCK*. Uz nesebičnu saradnju kolega iz proizvodnje, na prijemčiv i deci razumljiv način, objašnjeni su neki njima najzanimljiviji podaci u vezi sa proizvodnjom cementa. Iskre u njihovim očima, zainteresovanost i veliki broj pitanja, bili su nam odgovor: uspele smo!

Neki od njihovih roditelja, rođaka, komšija, rade u *Titanovoj* fabrici i sada, kada imaju priliku da sve to vide uživo, verujem da im je to bio poseban doživljaj. Pa i nama, koji smo nekada imali priliku da vidimo prostorije gde naši roditelji rade, bio je to zaista poseban doživljaj. Nositi zaštitnu opremu i čuti od naših kolega iz BZNR o značaju pravilne svakodnevne primene bezbednosnih procedura, verujemo da je doprinelo da njihovo shvatanje bezbednosti bude potpunije.

Naši najmlađi gosti u obilasku fabrike

Kada se tim za realizaciju radionica dogovarao u vezi sa realizacijom ovogodišnjih radionica, jednoglasno smo ostali pri nameri od prethodne godine, da ćemo i ove godine nagrađivati znanje naših četvrtaka. Kroz kratak test znanja vezanih za osnovne podatke stečene na bezbednosnim radionicama i opšteg znanja, dobili smo rezultate i na osnovu njih podelili nagrade mališanima sa najviše znanja. Nagrade u vidu knjiga za prva dva mesta, u 5 podeljenih radionica po odeljenjima, dobili su:

- ✎ Pavle Filipović, O.Š. „Jordan Đukanović”, odeljenje sa Varde;
- ✎ Mira Jović, O.Š. „Jordan Đukanović”, odeljenje sa Varde;
- ✎ Miloš Perišić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje Seča Reka;
- ✎ Andrijana Marić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje Zarići;
- ✎ Viktor Ostojić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV1;
- ✎ Arsenije Perišić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV1;
- ✎ Teodora Nikolić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV2;
- ✎ Nikola Jovanović, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV2;
- ✎ Laura Pejčić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV3;
- ✎ Ana Zarić, O.Š. „Mito Igumanović”, odeljenje IV3.

Takođe, nagradili smo svu decu učesnike radionica sa prigodnim poklonima, kao mali znak pažnje i sećanje na naše ovogodišnje druženje. Istovremeno, kolege koje su učestvovala u realizaciji ovih radionica, smatrale su da će se mališani obradovati kalendarima, ali njihovim „malim kalendarima”, kako smo ih nazvali, pa smo im ove godine podelili iste.

Motivima sa sprovedenih bezbednosnih radionica 2018, ukrali smo njihove „male kalendare”, koji su im podeljeni pred novogodišnje praznike. Verujemo da su im se dopali, i da će ih, ukrašavajući zidove njihovih radnih soba, podsećati na lepo i korisno druženje. Pripremajući se za realizaciju ovogodišnjih bezbednosnih radionica, *TCK* tim se jednoglasno složio, da i ove godine podstičemo timski duh i timski rad, pa su osnovci i ove godine sklapali „puzle”, na kojima su motivi bili u vezi sa bezbednošću. Opet smo svi bili deca, nervirali se ako ne možemo da ih složimo, gubili delove „puzli”, ali se i dogovarali kako da se najbolje organizujemo da najbrže sklopimo motiv. Graja i smeh, ali i poneki razočarani pogled, ostaće nam trajno u sećanju. Sklopljene „puzle” su kolege organizatori radionica zajednički uramili, i poklonili svim odeljenjima. Nadamo se da sada krasi njihove učionice, i da im znače isto koliko i nama, kao sećanje na zajednički timski rad.

I na kraju, moramo pohvaliti učešće kolega koje prvi put učestvuju u realizaciji „Bezbednosnih radionica”, a to su kolege iz odeljenja informacione tehnologije, ljudski resursi i računovodstvo i finansije, za koje čvrsto verujemo da će biti budući nosioci značajnih DOP aktivnosti koje *TCK* bude organizovala. Kada sumiramo utiske, i razmišljamo kakvu poruku na kraju poslati našim četvrtacima, a da se ne ponavljamo, skrećemo prvenstveno pažnju da su potencijalne opasnosti ili nebezbedni postupci svuda oko nas, i to svakog dana. Reći ćemo im, da moraju da brinu kako o svojoj bezbednosti, tako i o bezbednosti svojih drugara, roditelja, baka, deka, komšija. Da moraju da se pridržavaju saobraćajnih pravila kao pešaci i da na to podsećaju roditelje. Da ne pale petarde i ne voze se na prednjim sedištim vozila ili na traktorima, jer je njihova bezbednost naš prioritet, nas kao društva.

Na kraju druženja, zaposleni su sa decom uživali u slaganju „puzli“ sa motivima TCK

U nadi i sa željom da u realizaciji narednih bezbednosnih radionica i dalje podižemo kriterijume o značaju bezbednosti, ostajemo u obavezi da budućim generacijama kojima ostavljamo budućnost, svakodnevno ukazujemo na značaj bezbednosti i radimo na podizanju njihove svesti o tom značaju, znajući da će oni biti oslonac i baza nekim budućim novim generacijama. *TCK* će, svakako, negujući i podržavajući sve aktivnosti usmerene na opštu dobrobit naših građana, i u budućnosti biti inicijator i aktivan učesnik svih aktivnosti vezanih za sveukupnu bezbednost najmlađe populacije.

Čarolija nikada ne prestaje

Sanja Mitrović-Ljubičić, administrativno-tehnički sekretar

U *Cementari* novogodišnja magija gotovo uvek počinje rano u decembru kako bi se dobro, i na vreme, utabao put Deda Mraza i njegovim pomoćnicima. Srebrno-plave jelke ponovo su izašle u hodnike, a velike mašne i sjajne kugle ukrasile ulaze i prolaze u celoj fabrici. Stigli su na vreme i baloni, poslastice, ali i šarene vreće koje u sebi kriju raznovrsne dečje radosti. Potrudili smo se da i ove godine donesemo osmeh na lice ljudima iz ugroženih socijalnih kategorija, ljudima sa posebnim potrebama i invaliditetom i deci bez roditeljskog staranja, a koji su učestvovali u stvaranju FER proizvoda, i tako naše pakete dopunili raznim rukotvorinama ozarenim prazničnim motivima.

Deca naših zaposlenih izvode koreografiju uz čuvenu pesmu „Deset ljutih gusara“

Poziv na druženje u fabričkoj kantini u sredu 26. decembra dobili su svi: od onih koji su naše najveće bogatstvo - naših zaposlenih i njihovih mališana, preko Kapetana Džona Piplfoksa, praznoglavog gusara, Čudovišta sa sedam glava, gusarske princeza...do neizostavnog Deda Mraza. I došli su baš svi! Čak ni najmlađe zvanice, naše bebe, nisu propustile svoj prvi žur! Stariji drugari, već naviknuti na dobru zabavu, pesmu, igru i šalu su doprineli da se svi prisutni lepo provedu. Zajedno smo pevali i igrali, odgovarali na pitalice ne bismo li doskočili Čudovištu i pomogli u spašavanju gusarske princeze. Smejali smo se šalama i odbrojivali ljute gusare, a onda je Kapetan Džon Piplfoks objavio da je vreme da se gusarska

posada Udruženja dramskih umetnika iz Užica povuče u potpalublje, a pozvao Deda Mraza da došeta iz svojih sanki, što je posebno obradovalo mališane. Zvuk zvona koji je odjekivao iz Deda Mrazove visoko podignute ruke najavio je omiljeni deo predstave – stižu pokloni, ali i trenuci uživanja u Deda Mrazovom naručju. Osmesi dece i potajno odmeravanje koliko su porasla u odnosu na njegovu bradu od prethodnog susreta, su motiv više da ih svake godine iznova okupljamo i vajamo osmehe na njihovim licima.

Dan kasnije, izvođači iz družine „Draleks“ iz Užica, na čelu sa publici dobro poznatim glumcima, sastali su se sa decom naših sugrađana u Velikoj sali Narodne biblioteke i kroz igru i pesmu nam pokazali kako nemirna i maštovita petogodišnja „Harambaša Daša“ kroz jasne i lako razumljive poruke i pouke o odrastanju, vaspitanju, ljubomori, mašti i ljubavi prema porodici postaje zrela i razumna devojčica. I ovaj skup se, u sali ispunjenoj do poslednjeg mesta, pretvorio u veliku, razigranu žurku, gde šalama i pesmi nisu odolevali ni deca, niti njihovi roditelji. Uspeli smo ponovo da dozovemo Deda Mraza koji je đuskao i pevao, a potom veseloj publici uputio najlepše želje za Novu godinu i predstojeće praznike.

Uz sve svoje nestašluke, harambaša Daša uspevala je od dece da izmami osmehe

Polako ispraćajući staru godinu, radujemo se novoj, u kojoj svima želimo puno zdravlja, uspeha i radosnih trenutaka.

★ ★ ★ 2019 ★ ★ ★